

**PROGRAMACIÓN INSTRUMENTO
ÓRGANO**

Conservatorio Profesional de Música de Ourense

Prof. María Soledad Mendive Zabaldica

CURSO 2007-08

PRIMEIRO CURSO.

1.1 Obxectivos.

Coñecer os fundamentos sonoros do órgano e así, adquirir a capacidade necesaria para utilizar todas as posibilidades.

Traballar individualmente unha técnica adecuada e precisa das mans e dos pés, para adquirir desde o primeiro momento unha postura adecuada en pés e mans. Desta forma evítanse defectos que a longo prazo poden afectar a súa saúde e a súa técnica organística.

Coñecer, practicar e aplicar a técnica dos diferentes toques para unha boa interpretación organística: renacentista, barroco e romántico.

De igual forma coñecer, practicar e aplicar a técnica do peda nas súas vertentes barroca e romántica.

Comezar a adquirir práctica de coordinación entre o manual e o pedal, aspecto fundamental no traballo dun organista.

Interpretar un repertorio composto por obras de diferentes épocas e estilos adecuados a un nivel de iniciación.

Impulsar e motivar o traballo de investigación e erudición estético-histórica para interpretar adecuadamente a literatura escrita para este instrumento nas súas diferentes épocas, escolas e estilos.

1.2 Contidos.

Correcta medida.

Correcta lectura das notas.

Atención a indicacións dinámicas e agógicas.

Realización de fraseo e articulacións.

Diferenciación dos tipos de ataque.

Interpretación da obra á súa tempo.

Posición de mans e corpo.

Práctica de exercicios para adquirir unha correcta posición das mans sobre o teclado.

Práctica de exercicios para adquirir unha correcta postura corporal na execución.

Práctica de exercicios que leven ao coñecemento e o emprego consciente dos diferentes tipos de toque manual pedal.

Práctica de exercicios que leven a conseguir o control do instrumento e favorecer a automatización das diferentes dificultades técnicas.

Práctica de exercicios, combinados de manual e pedal para desenvolver a independencia de mans e pés.

Análise comentada e razoado da articulación, digitación e fraseo nas obras que se traballan ao longo do curso.

Ejercitar a repentización con obras de pouca ou mediana dificultade.

1.3 Crterios de avaliación.

Interpretación das obras traballadas ao longo do curso que demostren unha boa coordinación dos aspectos técnicos e interpretativos.
Correcta colocación do corpo e das mans sobre o instrumento.
Demostración dunha suficiente capacidade de auto escoita nas obras que o alumno traballe durante o curso.
Demostración dunha suficiente capacidade de análise e aplicación do mesmo na interpretación.
Demostración dunha suficiente capacidade de elección e aplicación do toque, interpretación e registración para os diferentes estilos abordados durante o curso.
Asistencia a clases individuais.
Asistencia a clases colectivas.
Para as probas de recuperación seguirase o mesmo criterio.

1.4 Metodología.

Clases individuais.
Elección e estudo do repertorio adecuado para conseguir os obxectivos e contidos propostos.
Propostas de solución para os problemas que poida presentar o alumno.
Responsabilizar ao alumno ante as súas propias dificultades técnicas para que as supere personalmente traballando e superando esas dificultades técnicas propias.
Explicación dos recursos estilísticos a empregar durante o curso para conseguir unha boa interpretación.
Explicación das diferentes posibilidades de registración para as diferentes obras.
Análise razoada do repertorio do curso e a súa aplicación na interpretación.

Clases colectivas.

Audicións trimestrais entre alumnos de todos os cursos as obras estudadas por cada un
Abordaranse cuestións para as que non son necesarias explicacións de forma individual.
Estudo dos principios constructivos do órgano e o seu funcionamento.
Análise de instrumentos tipo de cada época e escola.
Estudo da evolución do instrumento desde a antigüidade clásica ata os nosos días.
Estudo da evolución histórica e estética do repertorio organístico.
Exposición e explicación dos principios técnicos fundamentais que logo han de ser explicados detalladamente nas clases individuais.
Repentización.
Audición analítica e comparada dunha mesma obra en diferentes versións.
Audición en versións de referencia do repertorio abordado durante o curso.

Mínimos exixibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII
unha obra de música europea anterior a J.S.Bach
dúas obras de J.S.Bach
unha obra periodo romántico
unha obra periodo S. XX

1.5 Repertorio orientativo.

Exercicios manual e pedal

- T. PHILIPP. Exercices for independence of the fingers. Part. I.
R. E. DAVIS. The organist, manual.
J. M^a. MANCHA. Método completo de órgano. Vol. I e II
J. VAN OORTMERSEN. A guide to duo and trio playing.

Escola española S.XVI-XVII

- J. M^a. ALVAREZ. Colección de obras de órgano de organistas españoles del S. XVII (Manuscrito atopado na Catedral de Astorga).
T. DE SANTA MARÍA. Arte de tañer fantasía. Versos.
P. BRUNA. Obras completas para órgano. Ed. Institución “Fernando do Católico”.
J. B. CABANILLES. Tientos de lleno, Tientos de falsas.

Música europea anterior a J. B. BACH.

- H. SCHEIDEMANN. Preambeln, fugen, fantasien, canzonen und toccaten. Bärenreiter-Augsgabe 5477.
J. PACHELBEL. The fugues on teh Magnificat. Dover edition.
Organ works. Dover edition.
J. L. KREBS. Klavierübung- Chorals. Ed. Peters, 4178.

Recopilación de varios autores

- Achtzig Choralvorspiele Deutscher Meister: Böhn, Walter, Alberti, Zechau, Krieger, Scheidt, Buttstedt, etc ... Forma musical: corales. Recopilación de H. Keller. Ed. Peters. Master Music Publications. Twenty Easy Pieces for Manuals: Frescobaldi, Walter, Zachau, etc ... Magnificats, fugas, corales, fantasías, recercare.
J. N. HANFF. Sieben Choralbearbeitungen. Ed. Breitkopf. Nr. 8085.

Escola inglesa S. XVIII.

- J. STANLEY. 30 voluntaries for organ. Op. 5 n^o:1, 2, 7. Op. 6 n° 8.

J. B. BACH. Organ Chorales for the Neumeister Collection. Yale University Press.
Bärenreiter 5181.

- 8 preludios e fugas. BWV. 553-560.
69 Geistliche Lieder und Arien. BWV. 439-507.
Shemellis Gesangbuch. Ed. Breitkoff, nr. 730.
Fuguettas Manualiter BWV 697 698 699

Romanticismo

- C. FRANCK. O organista.
Colección de pezas para órgano. Vol. I. Revisado, digitado e anotado por Ch. Tournemire. Ed. Casa Erviti.

L. BÖELLMANN. Heures Mystiques. Recueils de Pièces Vol I. Ed. Enoch et C. Paris.
J. LEMMENS. Ecole d'orgue. (Peças diversas. Vol I).

Século XX.

J. ALAIN. 5 Pièces faciles pour orgue. Ed. A. Leduc. Paris.
Quatre Ouvres pour Orgue (Diferentes ás anteriores) Chante
donné, Andante, Fantasmagorie, De Jules Lamaître.

Improvisación e acompañamiento.

Método. L. Bourmagon and Frisch.
Generalbass- Chorale. Ed. Bärenreiter. Nr. 1220.

Bibliografía.

Órganos da Comunidade de Madrid. VVAA. Apéndice técnico, pp. 349-365. Glosario,
pp. 367-384.
Órganos de Guipúzkoa. Azkue,... para coñecer a fondo o órgano romántico, pp. 29-133.
J. S. Bach. O Música Sabio. (I e II). C Wolff. Ed. Ma non tropo.
Atlas da música. Vol. I e II. Ed. Alianza Editorial.
H. Ferguson. A interpretación dos instrumentos de teclado. Do século XI ao XIX. Ed.
Alianza música.
M. Remnant. Historia dos instrumentos musicais. Ed. Ma non tropo.
R. Donington. A música e os seus instrumentos. Alianza editorial.
R. Andrés. Dicionario de instrumentos musicais. Desde a antigüidade a J. S. Bach. Ed.
Península.

Actividades complementarias

Visita aos instrumentos de:

Celanova (Speth).

Xunqueira de Ambia.

Iria Flavia (Grenzing).

Capela da universidade de Santiago (Grenzing).

Vinsita aos talleres de organería:

Acitores e Lois (Torquemada).

Grenzing e Blancafort (Barcelona).

Audiciones a cargo dos propios alumnos no órgano de Celanova, en base a la ocasión
dun repertorio moi amplo para poder escoitar gran variedade de obras entre todos os
alumnos.

Asistencia aos concertos de órgano.

SEGUNDO CURSO

2.1. Objetivos

– Continuación e desenvolvemento dos obxectivos de cursos anteriores.
Valorar a importancia do traballo de investigación para interpretar adecuadamente a literatura do instrumento.
Aplicar a registración adecuada ás obras estudadas atendendo a consideracións expresivas e estilísticas.
Utilizar progresivamente os coñecementos musicais para solucionar problemas relacionados coa interpretación, digitación, articulación, fraseo, cambios de teclado, registración, etc.
Conseguir unha maior soltura no manexo do pedalero.
Ampliar o coñecemento dos distintos estilos de interpretación segundo épocas e escolas.

2.2. Contidos

Correcta medida.
Correcta lectura das notas.
Atención a indicacións dinámicas e agógicas.
Realización de fraseo e articulacións.
Diferenciación dos tipos de ataque.
Interpretación da obra á súa tempo.
Posición de mans e corpo.
Calidade de son.

Ejercicios de manual sobre os que se trabajen distintas modalidades de toque de distintos estilos.
Ejercicios encamiñados a conseguir un bo control do instrumento e favorecer a automatización das distintas habilidades técnicas.
Audiciones comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
Estudo das distintas escolas de construción de órganos en Europa.

2.3. Criterios de avaliación

Interpretación das obras traballadas durante o curso, coordinando os aspectos técnicos e interpretativos.
Correcta colocación do corpo e as mans.
Demostración dunha suficiente capacidade de aut ou-escoita nas obras que o alumno traballe durante o curso.
Demostración dunha suficiente capacidade de análise e aplicación do mesmo á interpretación.
Demostración dunha suficiente de elección e aplicación do toque, interpretación e registración para os diferentes estilos abordados.
Asistencia ás clases individuais.
Asistencia ás clases colectivas.
Para as probas de recuperación seguirse á o mesmo criterio.

2.4. Metodología

Audicións trimestrais entre alumnos de todos os cursos as obras estudadas por cada un
Elección e estudo do repertorio adecuado para conseguir os obxectivos e contidos
propostos.

Propostas de solución para os problemas que poida presentar o
alumno.

Explicación dos recursos estilísticos a empregar durante o curso
para conseguir unha boa interpretación

Explicación das diferentes posibilidades de registración para as
diferentes obras que se aborden durante o curso.

Análise razoada do repertorio do curso e a súa aplicación na
interpretación.

Abordaranse cuestións para as que non é necesaria á explicación
individual e personalizada.

Estudo dos principios constructivos do órgano e o seu funcionamento.

Análise de instrumentos tipo dentro de cada escola e época.

Estudo da evolución do instrumento desde a Antigüidade Clásica
ata os nosos días.

Estudo da evolución histórica e estética do repertorio organístico.

Exposición e explicación dos principios técnicos fundamentais que
logo han de ser aplicados detallada e personalizadamente nas
clases individuais.

Repentización.

Audición analítica e comparada dunha mesma obra en diferentes
versións.

Audición en versións de referencia do repertorio abordado durante
o curso.

Mínimos exixibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII

unha obra de música europea anterior a J.S.Bach

dúas obras de J.S.Bach

unha obra periodo romántico

unha obra periodo S. XX

2.5. Repertorio orientativo

Exercicios manual e pedal

T. PHILIPP. Exercices for independence of the fingers. Part. I.

R. E. DAVIS. The organist, manual.

J. M^a. MANCHA. Método completo de órgano. Vol. I e II

J. VAN OORTMERSEN. A guide to duo and trio playing.

Escola española S. XVI-XVI

Unha obra do repertorio de música antiga ibérica (Aguilera de Heredia, Cabezón,
Bruna etc

J. M^a. ALVAREZ. Colección de obras de órgano de organistas españois do S. XVII (Manuscrito atopado na Catedral de Astorga).
T. DE SANTA MARÍA. Arte de tañer fantasía. Versos.
P. BRUNA. Obras completas para órgano. Ed. Institución “Fernando do Católico”.
J. B. CABANILLES. Tientos de cheo, Tientos de falsas.

Música europea anterior a J. B. BACH.

H. SCHEIDEMANN. Preambels, fugen, fantasien, canzonen und toccaten. Bärenreiter-Ausgabe 5477.
J. PACHELBEL. The fugues on teh Magnificat. Dover edition.
Organ works. Dover edition.
J. L. KREBS. Klavierübung- Chorals. Ed. Peters, 4178.

Recopilación de varios autores

Achtzig Choralvorspiele Deutscher Meister: Böhn, Walter, Alberti, Zechau, Krieger, Scheidt, Buttstedt, etc ... Forma musical: corales. Recopilación de H. Keller. Ed. Peters. Master Music Publications. Twenty Easy Pieces for Manuals: Frescobaldi, Walter, Zachau, etc ... Magnificats, fugas, corales, fantasías, recercare.
J. N. HANFF. Sieben Choralbearbeitungen. Ed. Breitkopf. Nr. 8085.

Escola inglesa S. XVIII.

J. STANLEY. 30 voluntaries for organ. Op. 5 n^o:1, 2, 7. Op. 6 n° 8.

J. B. BACH.

Organ Chorales for the Neumeister Collection. Yale University Press. Bärenreiter 5181.

8 preludios e fugas. BWV. 553-560. Un dos pequenos preludios e fugas seguintes de J.S. Bach: DO maior BWV 553; Fa maior BWV 556; Sol maior BWV 557; SOL menor BWV 558

Fuga en D, BWV 580, Preludio en A, BWV 569, Allabreve en D, BWV 589,
Orgelbüchlein: BWV 603, Orgelbüchlein: BWV 615, Preludio en G. BWV 568, Fuga en g. BWV 578, Orgelbüchlein: BWV 599, Orgelbüchlein 601, Orgelbüchlein BWV 605, Orgelbüchlein BWV 617, Ciacona Bux BWV 160

69 Geistliche Lieder und Arien. BWV. 439-507. Shemellis
Gesangbuch. Ed. Breitkopf, nr. 730.

Romanticismo

C. FRANCK. O organista.

Colección de pezas para órgano. Vol. I. Revisado, digitado e anotado por Ch. Tournemire. Ed. Casa Erviti.

BÖELLMANN. Heures Mystiques. Recueils de Pièces Vol I. Ed. Enoch et C. Paris.

REGER, M: Drei zig kleine choral vorspiele op. 135^a.

RHEINBERGER, J : 10 tríos op. 49

RINCK, Ch.H: 12 tríos

SCHUMANN, R: Estudio op. 56, n° 1

J. LEMMENS. Ecole d'orgue. (Pezas diversas. Vol I).

Século XX

J. ALAIN. 5 Pièces faciles pour orgue. Ed. A. Leduc. Paris.
Quatre Ouvres pour Orgue (Diferentes ás anteriores) Chante
donné, Andante, Fantasmagorie, De Jules Lamaître.
“Deux chorals: dorien- phrygien”; “Berceuse sur deux
notes qui cornent ”; “Climat ”; “Ballade en mode phrygien”,
“Postlude pour l ’office de complies”.

Improvisación e acompañamiento (Métodos)

Método. L. Bourmagon and Frisch.
Generalbass- Chorale. Ed. Bärenreiter. Nr. 1220.

Bibliografía.

Órganos da Comunidade de Madrid. VVAA. Apéndice técnico, pp. 349-365. Glosario,
pp. 367-384.
Órganos de Guipúzkoa. Azkue,... para coñecer a fondo o órgano romántico, pp. 29-133.
J. S. Bach. O Música Sabio. (I e II). C Wolff. Ed. Ma non tropo.
Atlas da música. Vol. I e II. Ed. Alianza Editorial.
H. Ferguson. A interpretación dos instrumentos de teclado. Do século XI ao XIX. Ed.
Alianza música.
M. Remnant. Historia dos instrumentos musicais. Ed. Ma non tropo.
R. Donington. A música e os seus instrumentos. Alianza editorial.
R. Andrés. Dicionario de instrumentos musicais. Desde a antigüidade a J. S. Bach. Ed.
Península.

Actividades complementarias para primeiro e segundo cursos de órgano

Visita aos instrumentos de:

Celanova (Speth).

Xunqueira de Ambia.

Iria Flavia (Grenzing).

Capela da universidade de Santiago (Grenzing).

Visita aos talleres de organería:

Acitores e Lois (Torquemada).

Grenzing e Blancafort (Barcelona).

TERCER CURSO

3.1. Obxectivos

Continuación e desenvolvemento dos obxectivos de cursos anteriores.

Controlar a técnica no manual dos distintos tipos de toque.

Controlar a técnica do pedal, distinguindo os distintos estilos.

Interpretar un repertorio integro por obras de diferentes épocas e
estilos, cunha dificultade acorde co inicio do primeiro curso do

segundo ciclo.

Controlar e administrar o caudal sonoro do órgano e as distintas modalidades de toque en función da acústica do local onde se ubique.

Coñecer máis a fondo a historia do órgano: a súa invención na Grecia Antiga, a súa expansión polo mundo romano, o seu declive no Imperio de Occidente, o seu permanencia no Imperio de Oriente, o seu reaparición no mundo occidental, a diversificación en distintas escolas do século XVI ao XVIII, o romanticismo e o século XX.

Coñecer máis en profundidade os elementos constructivos do órgano.

Coñecemento das bases para tocar en conxunto.

3.2. Contidos

Continuación e desenvolvemento dos contidos dos cursos anteriores.

Continuación da aprendizaxe dos distintos modos de ataque articulación.

Uso dos dous teclados e o acoplamiento.

Iniciación á interpretación de diversos ornamentos.

Estruturas e formas musicais das pezas a interpretar.

Lectura a primeira vista.

Adestramento da memoria.

Exercicios manuais de técnica sobre os que se practique un bo apoio dos dedos para así poder traballar convenientemente as distintas modalidades de toque propias de cada época.

Fundamentalmente o barroco e o romanticismo.

Exercicios de pedal encamiñados a conseguir unha correcta técnica en todos os estilos, utilizando as referencias escritas dos grandes mestres.

Traballo destinado a conseguir unha digitación que se acomode aos distintos estilos e dentro deles atopar a máis correcta e conveniente.

Traballo destinado a conseguir unha pedalización que se acomode igualmente aos distintos estilos e dentro dela encontrar a máis correcta e conveniente.

Estudo encamiñado a coñecer con máis profundidade o órgano e a súa historia desde a súa creación en Grecia ata os nosos días.

Exercicios básicos de baixo continuo, repentización e transposición.

3.3. Criterios de avaliación

En primeiro lugar se evaluarán a posición do tronco, as mans e os pés. Demostrar o dominio na execución das obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio evalúa a capacidade de interrelacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.

Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do órgano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.

Mostrar autonomía progresiva na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio se quere comprobar o desenvolvemento que o alumno alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade de autocrítica.

Presentarase en público un programa adaptado ao nivel de terceiro de grao medio, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

3.4. Metodología

Audicións trimestrais entre alumnos de todos os cursos as obras estudadas por cada un
Estudo de obras encamiñadas a conseguir os obxectivos e contidos propostos.

Explicación dos recursos técnicos necesarios para traballar o toque das distintas épocas e estilos no manual.

Explicación dos recursos técnicos para traballar o pedal de acordo aos distintos estilos e escolas.

Explicación dos distintos tipos de órganos nas diferentes épocas e escolas. Diferenzas no teclado ou teclados, pedaleiro, registros, tracción, etc.

Relación do repertorio co tipo de órgano para o que f ue concebido, coas consiguientes implicacións históricas e estéticas.

Explicación das obras a interpretar segundo os distintos tipos de articulación, fraseo, ritmo e concepción xeral.

Mínimos exixibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII

unha obra de música europea anterior a J.S.Bach

dúas obras de J.S.Bach

unha obra periodo romántico

unha obra periodo S. XX

3.5. Repertorio orientativo

Escola Española S.XVI-XVII

Antonio de CABEZÓN,
Francisco CORREA DE ARAUXO.

Escola Italiana S.XVII

Girolamo FRESCOBALDI : Toccatas.

Escola Francesa S XVIII

Jacques BOYVIN: Premier livre d'orgue.

François COUPERIN: Messe à l'usage deas paroisses; Messe à l'usage deas couvents..20

Jean Adam GUI LAI N: Suite de quatrième ton.
Guillaume Gabriel NIVERS: Suite du premier ton.
Louis Nicolas CLÉRAMBAULT: suites.

Música Europea anterior a J.S. Bach

Nicolaus BRUHNS: Preludio e fuga no meu menor ;
Preludio e fuga en sol menor .
Dietrich BUXTEHUDE: Fuga en do maior Bux.W.174; Preludio, fuga e chacona en do maior Bux.W. 137; Chacona no meu menor Bux.W. 160; Chacona en do menor ; Passaglia en re menor ; Preludio e fuga en re maior Bux.W.139; Toccata e fuga en fa maior Bux.W.157; Corales.
Vincent LÜBECK: Partita sobre “Nun lasst uns Got t dem herrem”;
Preludio e fuga en do menor ; Preludio e fuga en do maior .
Samuel SCHEIDT: Coral “Vater unser im Himmerleich”.

J.S. Bach

Preludios e fugas BWV 534, 535, Fantasía e fuga en do menor BWV 537, “Pièce” en sol maior BWV 572, Toccata e fuga en re menor BWV 565.
Orgelbüchlein;Un coral do “Orgelbüchlein” , a escoller entre BWV 599; 603; 604; 619; 626; 628, 631

Romanticismo

Léon BOËLLMANN: Suite Gothique.
César FRANCK: Preludio, fuga e variación op.18; Cantabile; Fantasía en do maior op. 16
Johannes BRAHMS: Choralvorspiele op. 122 ,Nº5,6,8
Felix MENDELSSOHN: Preludio e fuga op. 37, nº 2; Sonata op. 65,
Robert SCHUMANN: Esquisse op. 58, nº 4.
M. REGER: 6 Preludios corales; “Melodía” e “Che Deum” do op. 59; preludios corales op. 79,

Século XX

Louis VIN ERNE: “Catedrais” (das Pi ezas de Fantasía, 4ª suite);
“Clair de lune” (das Pezas de Fant asía, 2ª suite); “Requiem aeternam” (das Pezas de Fantasía, 1ª suite).
Olivier MESSIAEN: “Apparition de l’Église Éternelle”; “L’Ascension” (primeiro e cuarto números); “Lle Banquet Céleste”; da “Nativité du Seigneur ”: “Lles Bergers”; “Lles Mages”; “Desseins ét enelles”.
Jean LANGLAIS: “Incantation pour un Jour Saint ”; “Suite médiévale”;
J.GURIDI.Escuela española de órgano

3.6. Bibliografía

(Anexo final para todos os cursos)

3.7. Actividades complementarias

Visitas a diversos instrumentos na ciudad de Santiago e proximidades.
Visitas a talleres de organería.
Audiciones a cargo dos alumnos.
Asistencia a concertos de órgano.

CUARTO CURSO

4.1 Obxectivos

Coñecer as formas musicais profanas do órgano e a súa vertente de instrumento de concerto.

Valorar e adquirir un hábito de exercicio físico complementario ao estudo do instrumento.

Aplicar de forma autónoma elementos propios do estudo dunha obra tales como digitacións, articulacións, ornamentos, dinámicas etc

Continuar o desenvolvemento dos obxectivos de cursos anteriores.

Coñecer e utilizar nos distintos tipos de órgano o rexistro en función da época e do estilo da música destinada a eles.

Relacionar os coñecementos litúrxicos coa función de certas formas musicais características do seu repertorio (preludios, corais, versos, etc.).

Profundizar no repertorio dos distintos períodos incluídos no programa.

Continuar afianzando o sistema de estudo.

Aumentar o control no manual e pedal, logrando combinalos en figuracións de mediana dificultade.

Aprender a recoñecer cada espazo sonoro e buscar a súa consecuencia, a articulación e fraseo máis conveniente.

Coñecer cada vez con maior profundidade o órgano como instrumento e os diversos tipos de órganos, en xeral, tomando como referencia exemplos concretos. Conseguir un maior e mellor coñecemento da súa historia.

Desenvolver na maior medida posible a capacidade creativa innata no individuo.

4.2 Contidos

-Formas litúrxicas relacionadas coa música de órgano.

-Estudo do órgano barroco español e da música ibérica destinada a el.

-Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.

-Adestramento permanente e progresivo da memoria.

-Práctica da lectura á vista.

-Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas.

Continuación e desenvolvemento dos contidos dos cursos anteriores.

Continuación da aprendizaxe dos distintos modos de ataque e articulación.

Uso dos dous teclados e o acoplamiento.

Iniciación á interpretación de diversos ornamentos.

Estruturas e formas musicais das pezas a interpretar.

Lectura a primeira vista.

Adestramento da memoria.

Estudo das obras dos distintos períodos musicais.

Estudo comparativo que clasificará e fará máis comprensible os modos de pensar dos diferentes pobos e épocas, e en concreto as súas literaturas musicais. Análise comparativo dos diversos tipos de órgano, a súa literatura, a súa época e a cultura dos seus países.

Exercicios conducentes a un aumento da rentabilidade do estudo: concentración, reflexión, estratexias para solventar as diversas dificultades.

Experiencias de adaptación a diferentes órganos e acústicas.

4.3. Criterios de Avaliación

– Correcta posición do tronco, mans e pés, boa relaxación.

Dominio e seguridade na execución das obras, unión de técnica e criterios interpretativos. Interrelación dos coñecementos técnicos, teóricos, históricos e estéticos para unha sólida e convincente interpretación.

Sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do órgano.

Coñecemento das características e funcionamento mecánico do instrumento, utilización das súas posibilidades.

Autonomía progresiva na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Desenvolvemento do alumno en canto aos hábitos de estudo e a capacidade de autocrítica.

Interpretación pública dun programa de nivel de cuarto grao medio, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística..19

4.4 Metodología

Audicións trimestrais entre alumnos de todos os cursos as obras estudadas por cada un
Estudo de repertorio destinado a conseguir os obxectivos e contidos propostos.

Explicación do estilo da época e da linguaxe do autor para unha mellor inmersión na obra.

Explicación do tipo de órgano que require cada estilo ou compositor .

Mostrar a relación do creador - constructor do instrumento co creador de música para órgano. Conquista e avances de pegada recíproca entre uns e outros.

Explicación do nacemento dunha obra desde o punto de vista do seu momento histórico, o seu imposible desconexión cos seus antecedentes e a necesidade da súa existencia para as súas consecuentes.

Explicación de exercicios que inclúen diferentes ritmos para manual e pedal, conducentes a un maior progreso na independencia de mans e pés.

4.5

Para os alumnos dos catro cursos de LOE, haberá dous anexos de actividades novas no que libremente poden colaborar ou traballar:

1ª: creación dun grupo de traballo no CEFORE sobre concertos didácticos nos órganos de Celanova E Xunqueira para alumnos de Secundaria e Bacharelato.

2ª: creación dunha Web para dar a coñecer o mundo de órgano en Ourense e Galicia:
www.organourense.es

Mínimos exixibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII
unha obra de música europea anterior a J.S.Bach
dúas obras de J.S.Bach
unha obra periodo romántico
unha obra periodo S. XX

Escola Española S.XVI-XVII

Antonio de CABEZÓN,
Francisco CORREA DE ARAUXO.

Escola Italiana S.XVII

Girolamo FRESCOBALDI : Toccatas.

Escola Francesa S XVIII

J acqué BOYVIN: Premier livre d'orgue.
François COUPERIN: Messe à l'usage deas paroisses; Messe à l'usage deas couvents..20
Jean Adam GUI LAI N: Suite de quatrième ton.
Guillaume Gabriel NIVERS: Suite du premier ton.
Louis Nicolas CLÉRAMBAULT: suites.

Música Europea anterior a J.S. Bach

Nicolaus BRUHNS: Preludio e fuga no meu menor ;
Preludio e fuga en sol menor .
Dietrich BUXTEHUDE: Fuga en do maior Bux.W.174; Preludio, fuga e chacona en do maior Bux.W. 137; Chacona no meu menor Bux.W. 160; Chacona en do menor ; Passaglia en re menor ; Preludio e fuga en re maior Bux.W.139; Toccatas e fuga en fa maior Bux.W.157; Corales.
Vincent LÜBECK: Partita sobre "Nun lasst uns Gott dem herrem";
Preludio e fuga en do menor ; Preludio e fuga en do maior .
Samuel SCHEIDT: Coral "Vater unser im Himmerleich".

J.S. Bach

do "Orgelbüchlein" BWV 601,605,612,616,617,620,625,630,632,636,639
Un preludio e fuga de J.S.Bach a escoller entre: DO maior, BWV 531; O meu menor BWV 533; ou unha fuga a escoller entre SOL menor BWV 578; SE menor BWV 579;
Preludios e fugas BWV 534, 535, Fantasía e fuga en do menor BWV 537, "Pièce" en sol maior BWV 572, Toccatas e fuga en re menor BWV 565.

Romanticismo

César FRANCK: Preludio, fuga e variación op.18; Cantabile; Fantasía en do maior op. 16

Johannes BRAHMS: Choralvorspiele op. 122,nºs 3,4,10

Felix MENDELSSOHN: Preludio e fuga op. 37, nº 2; Sonata op. 65,

Robert SCHUMANN: Esquisse op. 58, nº 4.

M. REGER: 6 Preludios corales; “Melodía” e “Che Deum” do op. 59; preludios corales op. 79,

Século XX

Louis VINERNE: “Catedrais” (das Pezas de Fantasía, 4ª suite);

“Clair de lune” (das Pezas de Fantasía, 2ª suite); “Requiem aeternam” (das Pezas de Fantasía, 1ª suite).

Olivier MESSIAEN: “Apparition de l’Église Éternelle”; “L’Ascension” (primeiro e cuarto números); “Le Banquet Céleste”; da “Nativité du Seigneur”: “Les Bergers”; “Les Mages”; “Desseins éternelles”.

Jean LANGLAIS: “Incantation pour un Jour Saint”; “Suite médiévale”;

T.DUBOIS, Im paradisum, Tocatta en Sol Maior:

J.GURIDI. Escola española de órgano

4.6. Bibliografía

Anexo final para todos os cursos. _ _

4.7. Actividades complementarias

Audiciones internas do programa de cada trimestre.

Traballos de investigación sobre algún autor ou obra do programa.

Audiciones comparadas de grabaciones de distintos intérpretes de obras do programa.

Baixo continuo, repentización, transposición, iniciación á improvisación.

QUINTO CURSO (LOGSE)

5.1 Obxectivos

Continuación e desenvolvemento dos obxectivos de cursos anteriores.

Profundización nas obras dos distintos periodos que inclúe o programa poñendo especial atención a mestres tales como Cabanilles e Max Reger . A cultura na que viviron inmersos, as fontes das que beberon, a súa enorme achega persoal debido ao seu gran genialidad.

Coñecer o tipo de órgano de Cabanilles, e a súa relación coa súa escritura.

Comparación do seu estilo co dos seus contemporáneos españois e estranxeiros. Identificar as influencias que se deixan sentir na súa música.

Analizar a relación da música de Max Reger cos instrumentos e

os movementos musicais da súa época.

Perfeccionar o sistema de estudo, mellorando os resultados na solución de problemas e aprendizaxe de obras.

Valorar a importancia do equilibrio do corpo, físico, mental e emocional, para un completo desenvolvemento do individuo.

Aprender a respiración adecuada para un bo control do corpo así mellorar a calidade na interpretación.

Relación entre a liturgia das diferentes confesións cristiás e fórmalas organísticas concibidas para elas. Implicacións de face á rexistración e a interpretación.

5.2. Contidos

Repertorio de diversos autores, países e períodos musicais, destinado ao progreso do alumno nos distintos tipos de dificultades:

contrapunto, pedales de cantus firmus, melodías cantables, pasaxes de virtuosismo manual ou pedal.

Exercicios combinados de manual e pedal para desenvolver a independencia de mans e pés _ escalas por movemento contrario entre manual e pedal, combinación simultánea de ritmos binarios e ternarios, exercicios en trío ...

Análises comparativo da ornamentación en distintas escolas.

Continuación no traballo da articulación, fraseo e deigitación de distintos autores e estilos.

Continuación da práctica da repentización e baixo continuo, con aumento progresivo da dificultad nos exercicios.

Profundización no coñecemento das distintas escolas de construción de órganos en Europa.

Estudou en profundidade do órgano barroco español e da música destinada ao seu uso.

5.3. Criterios de avaliación

Correcta posición do corpo, mans e pés, unida a unha boa relaxación.

Demostrar o dominio na execución das obras do nivel de quinto de grao medio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.

Capacidade de interrelacionar os coñecementos técnicos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada..24

Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do órgano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.

Mostrar autonomía na resolución de problemas técnicos e interpretativos do nivel das obras de quinto de grao medio.

Comprobar o desenvolvemento que o alumno alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade de autocrítica.

Presentarase en público un programa de nivel de quinto de grao medio, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

5.6. Metodología

Estudo do repertorio do curso, destinado a conseguir os obxectivos e contidos propostos.

Realización de exercicios de máis elevada dificultade que en cursos anteriores, incluíndo diferentes ritmos de manual e pedal para conseguir un maior progreso na independencia de mans e pé.

Explicación das obras interpretadas durante o curso segundo o tipo de articulación, fraseo, estilo do autor, da época, etc.

Explicación do tipo de órgano que requiren as diferentes obras que se traballasen en quinto de grao medio. A relación do creador —

constructor do instrumento, co creador da música para o órgano.

Os logros de cada un deles e a súa interrelación..

Mínimos exigibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII

unha obra de música europea anterior a J.S.Bach

dúas obras de J.S.Bach

unha obra período romántico

unha obra período S. XX

5.7. Repertorio orientativo

Escola española S. XVI-XVII

Antonio de CABEZÓN,

Francisco CORREA DE ARAUXO.

J.B. CABANILLES. Tientos de falsas, de cheo, de batalla

Escola italiana S. XVII

Girolamo FRESCOBALDI : Toccatas.

Escola francesa S.XVIII

Jacques BOYVIN: Premier livre d'orgue.

François COUPERIN: Messe à l'usage des paroisses; Messe à l'usage des couvents..20

Jean Adam GUIRAUD: Suite de quatrième ton.

Guillaume Gabriel NIVERS: Suite du premier ton.

Louis Nicolas CLÉRAMBAULT: suites.

Música europea anterior a J.S. Bach

Nicolaus BRUNNEN: Preludio e fuga no menor ;

Preludio e fuga en sol menor .

Dietrich BUXTEHUDE: Fuga en do maior Bux.W.174; Preludio, fuga e

chacona en do maior Bux.W. 137; Chacona no meu menor Bux.W. 160; Chacona en do menor ; Passaglia en re menor ; Preludio e fuga en re maior Bux.W.139; Toccata e fuga en fa maior Bux.W.157; Corales. Vincent LÜBECK: Partita sobre “Nun lasst uns Got t dem herrem”; Preludio e fuga en do menor ; Preludio e fuga en do maior . Samuel SCHEIDT: Coral “Vater unser im Himmerleich”.

J.S. Bach

Un preludio e fuga a elixir entre: FA menor BWV 534; SOL menor BWV 535; A maior BWV 536; RE menor BWV 539; DO maior BWV 545. ou toccata e fuga en RE menor BWV 565;

Orgelbüchlein: BWV 601,605,612,616,617,620,625,630,632,636,639

Romanticismo

César FRANCK: Preludio, fuga e variación op.18; Cantabile; Fantasía en do maior op. 16

Johannes BRAHMS: Choralvorspiele op. 122

Felix MENDELSSOHN: Preludio e fuga op. 37, nº 2; Sonata op. 65, Preludio ,fuga e variación Op.18; Fantasía en Do maior Op.16; Pastoral Op. 19

Robert SCHUMANN: Esquisse op. 58, nº 4.

M. REGER: 6 Preludios corales; “Melodía” e “Che Deum” do op. 59; preludios corales op. 79,

Século XX

Louis VINERNE: “Catedrais” (das Pi ezas de Fantasía, 4ª sui te);

“Clair de lune” (das Pezas de Fant asía, 2ª sui te); “Requiem aeternam” (das Pezas de Fantasía, 1ª suite).

Olivier MESSIAEN: “Apparition de l’Église Éternelle”; “L’Ascension” (primeiro e cuarto números); “Lle Banquet Céleste”; da “Nativité du Seigneur ”: “Lles Bergers”; “Lles Mages”; “Desseins ét enelles”.

Jean LANGLAIS: “Incantation pour un Jour Saint ”; “Suite médiévale”

J.ALAIN Variacións sobre un tema de C. Janequin

4.6. Bibliografía

Anexo final para todos os cursos. _ _

SEXTO CURSO

6.1. Obxectivos

Continuación e desenvolvemento dos obxectivos de cursos anteriores.

Ampliación do repertorio de corales de Bach. En anos anteriores

insistimos máis no ciclo de corales do Orgelbüchlein. Neste

último curso de grao medio, ampliarase o abanico de corales aos de Leipzig

e Schübler .

Profundización no repertorio romántico. Maior coñecemento e ampliación do repertorio de músicos románticos de orixe german, como Max Reger . Maior conocimiento e ampliación do repertorio de músicos románticos de escola francesa, como Franck, Widor , ou

Vierne

Profundizar no repertorio de obras do s. XX. Autores como J . Alain ou Ou. Messiaen, elixindo obras que se adapten ao nivel, e tamén de autores españois como Guridi , Castelo, etc.

Descubrir novo repertorio mediante a práctica da repentización.

Continuar coa práctica do baixo continuo e a improvisación.

Valorar a importancia do traballo de investigación para interpretar adecuadamente a literatura do instrumento.

Seguir coñecendo novos instrumentos de variados estilos a ser posibl e “in situ”

6.2. Contidos

Aumento da dificultade en l as obras de J.S.Bach e intensificaci ón no estudo do repertorio dos séculos XIX e XX.

Continuar coa práctica de exercicios ou fragmentos de obras tomados como tales para mellorar a técnica manual e pedal, tanto separ adas coo conjuntamente exercicios en trío, escalas, etc.

Práctica do baixo cifrado con acordes fundamentais, así como en primeira e segundo investimento, así como a inclusión de sétimas con exercicios apropiados e extractos de obras da época barroca.

Practicar a repentización con obras dun nivel similar ás do curso.

Audiciones comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das diferentes versións.

6.3. Criterios de avaliación

Correcta posición do tronco, mans e pés, xunto a unha boa relajación mediante o control da respiración.

Demostrar o dominio na execución das obras do nivel de sexto de grao medio sen desligar os aspectos técnicos dos musi cales.

Este criterio evalúa a capacidade de interrelacionar os conocimientos técnicos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.

Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do órgano. Evaluar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.

Mostrar autonomía na resolución de problemas técnicos e interpretativos do nivel das obras de sexto de grao medio.

Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumno alcanzou en canto aos hábitos de estudo, reflexión e autocrítica.

Mostrarase en público un programa adaptado ao nivel de sexto curso de grao medio, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

6.4. Metodología

Estudo das obras do curso destinado a conseguir os objetivos e

contidos propostos, dedicando unha atención especial ás obras do s. XIX e XX, explicando os tipos de órganos, os seus sonoridades, as rexistracións adecuadas e a interpretación máis fiel ao estilo correspondente.

Explicación da estrutura da obra desde o punto de vista formal, a súa estrutura interna, análise da harmonía, da melodía, etc.
Realización de exercicios de maior dificultade que en cursos anteriores, incluíndo diferentes ritmos en manual e pedal para conseguir maior progreso na independencia de mans e pés.

Mínimos exixibles:

unha obra escola española S. XVI-XVII
unha obra de música europea anterior a J.S.Bach
dúas obras de J.S.Bach
unha obra período romántico
unha obra período S. XX

6.5. Repertorio orientativo

Escola española S. XVI-XVII

F. CORREA DE ARAUXO, J .B. CABANILLES (Gallardas, Pasacalles, Tientos de Batalla).

Escola francesa S.XVIII

Jean TITELOUZE: “Exultet caelum”; “Magnificat”; “Ad coenam”; “Ave Maris Stella”..

Guillaume Gabriel NIVERS: Troisième livre d’orgue.

Nicolas de GRIGNY: Himnos “Ave Maris Stella”; “Veni Creator”; “Verbum Supernum”; “Pange Lingua”.

Música europea anterior a J.S. Bach

Nicolaus BRUHNS: Preludio e fuga no meu menor “o grande”.

Dietrich BUXTEHUDE: Preludio e fuga en re menor Bux.W.140;

Preludio e fuga en sol menor Bux.W.149.

Vincent LÜBECK: Preludio e fuga no meu maior ; Preludio e fuga en re menor .

J.S. Bach

Un Preludio e fuga a escoller entre: RE maior BWV 532; SOL maior BWV 541; A menor BWV 543; DO maior BWV 547; SOL maior BWV 550; ou fantasía e fuga en DO menor 537;

Corales do manuscrito de Leipzig.

do “Orgelbüchlein” BWV 601,605,612,616,617,620,625,630,632,636,639

Sonatas en trío nº 1 BWV 525 e nº 3 BWV 527.

Romanticismo

Felix MENDELSSOHN: Preludio e fuga op. 37 n° 1; Sonatas op 65, n° 1, n° 6.

César FRANCK:

Coral n° 3, Pièce Héroïque; Fantasia en La; Pastoral op. 19.

Robert SCHUMANN: Seis fugas sobre BACH, op. 60 (Excepto a n° 5).

Século XX

Louis VIERNE: “Caprice” (Pezas de fantasía, suite 1ª); “Impromptu” (Pezas de fantasía, suite 3ª).

Jean ALAIN: “Variations sur un thème de Clément Janequin”; “Deux dances à Agnes Yavisht a ;” “Li t ani é”.

Marcel DUPRÉ: “Cortège et litanie”.

Paul HINDEMITH: Sonata I I

Olivier MESSIAEN: Da “Nativité du Seigneur”: “A Vierge et l’enfant”, “Jesus accepte a souffrance”.

Edicións recomendadas

Alain, Jean :A. Leduc, Philippo

Attaignant , Pierre: Prol Musica

Bach, J .S: Bärenreiter , Peters

Boëllmann, Léon: Durand

Boyvin, Jacques: Éditions Ouvrières

Brahms, Johannes: Breitkopf , Henle Verlag

Bruhns, Nicolaus: Peters, Doblinger , Breitkopf

Buxtehude, Dietrich: Breitkopf

Cabezón, Antonio de: Consello Superior de Investigacións Científicas

Cabanilles, Juan Bautista: Biblioteca de Catalunya

Clérambault , Louis Nicolas: Schott

Correa de Arauxo, Francisco: Unión Musical Española

Couperin, François: Oiseau-Lyre

Dupré, Marcel: Leduc

Franck, César : Dr . J . Butz- Musikverlag-Sankt Augustin

Frescobaldi , Girolamo: Bärenreiter

Grigny, Nicolas de: Schola Cantorum

Guilain, Jean Adam: Schott

Hindemith, Paul : Schott

Langlais, Jean: Bornemann, Elkan-Vogel , Philippo, Salabert .

Liszt , Franz: Universal

Lübeck, Vincent : Breitkopf

Mendelssohn, Felix: Novello, Breitkopf

Messiaen, Olivier : Ed. Leduc

Nivers, Guillaume Gabriel: Heugel

Organum Antiquum: Doblinger

Pachelbel , Johann: Bärenreiter , Dover

Pierront , Noëlie-Bonfils, Jean: Schola Cantorum

Reger , Max: Breitkopf
Rheinberger , Josef : Kalmus
Schumann, Robert : Breitkopf , Henle Verlag
Tit elouze, Jean: Schott
Vierne, Louis: Henry Lemoine
Widor , Ch. M.: Hamelle.

Bibliografía

- “Spiegel der Orgelmacher und organisten”. Arnolt Schlick. Mainz, 1511.
“Arte de tañer fantasía”. Frei Tomás de Santa María. Valladolid, 1565.
“Declaración de instrumentos musicais”. Frei Juan Bermudo. Osuna, 1555.
“Libro de cifra para tecla, arpa e vihuela”. Luys Venegas de Henestrosa. Alcalá de Henares, 1557.
“Il Transilvano”. Girolamo Diruta. Venecia, 1593 e 1609.
“L’Art e Organica”. Constanzo Antegnati . Brescia, 1608.
“L’Organo suonarino”. Adriano Banchieri . Venecia, 1605, 1611 e 1638.
“Ver suchüber die wahre Art , dás Clavier zu spielen”. C. Ph. E. Bach. Berlín, 1753 1762. (Alemán). Tradución inglesa: “Essay on the true art of playing keyboard instruments”, por William J . Mitchell . Ed. W.W. Norton. Nova York.
“O órgano barroco español” I, II e III . Jesús Anxo da Lama, S.J . Xunta de Castilla e León.
“Evolución do órgano español” (2 volumes). Louis Jambou. Universidade de Oviedo.
“Antonio de Cabezón”. Macario Santiago Kastner , trad. de Antonio Baciero. Ed. Dosssoles.
“A ornamentación nas obras de Cabanilles”. Miguel Bernal Ripoll. Anuario Musical,(1998).
“O órgano”. Jordi Alcaraz. Ed. Milenio.
“Guide da musique d’orgue”. Gilles Cantagrel e outros. Ed. Fayard. (En francés).
“César Franck”. Joel Marie Faucquet . Ed. Fayard. (En francés).
“Making Music on the Organ”. Peter Hurford. Oxford University Press. (En inglés).
“Johann Sebastian Bach”. Philipp Spitta. Orixinal alemán. Editado en inglés en 3 volumes pola ed. Dover .
“J .S. Bach, lle musicien poète”. Albert Schweitzer . Ed. Maurice et Pierre Foetisch. Laussane. (francés).
“J .S. Bach”. Albert Schweitzer . Orixinal en alemán. Traducido ao inglés por Erne